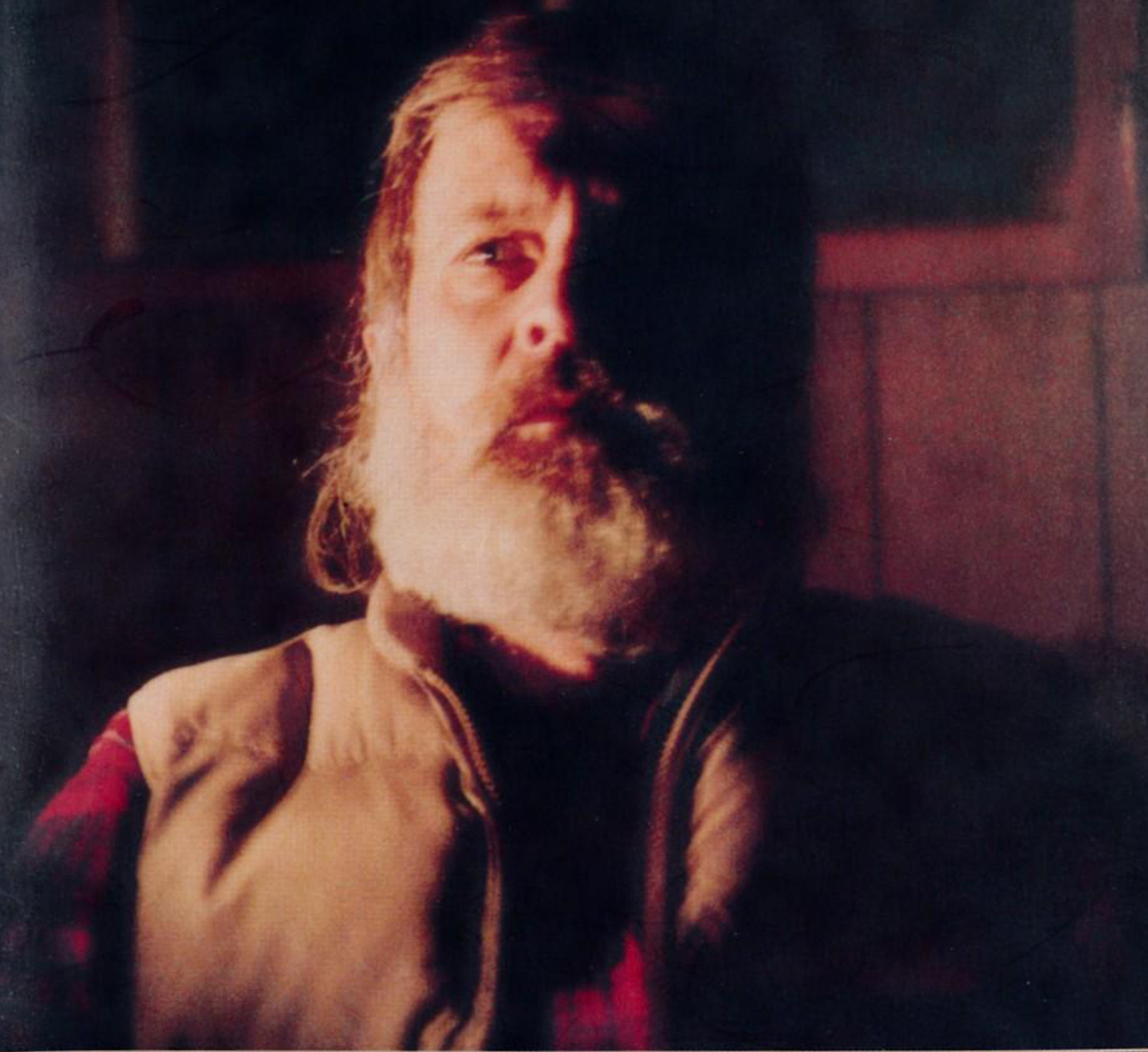

Ladislav Kornel
SEDLÁK

PRIATELSTVO OHŇA

© **Ladislav Kornel Sedlák, 2001**

Zodpovedná redaktorka:

Emília Husárová

Úvodný text:

Egon Bondy

Fotografie:

Ladislav Kornel Sedlák

Grafická úprava:

Dionýz Dugas

© **DINO, 2001**

PROLÓG

So svojím čitateľom som sa vždy rozprával ako s osobným priateľom a neviem, prečo by som to nemohol urobiť aj pri tejto príležitosti. Chcem totiž povedať, prečo mu odporúčam túto knižku.

Už tomu budú azda tri roky, keď som bol pri Dunajci v Červenom Kláštore, leto sa končilo a večerný chlad padal skoro. Moja hostiteľka zapálila v krbe ohník a spomenula, že prednedávnom na tom istom mieste sedel pri ohni naozajstný zlatokop a rozprával svoj príbeh neskoro do noci.

Rekonštruované rozprávanie, napísané na starom písacom stroji, mi hostiteľka ponúkla prečítať si. A ja som to pri starom lampáši čítal až do rána. Preto, že som bol textom očarený, veľmi som sa usiloval dostať ho do tlače, ale viete, aké sú dnes pomery na knižnom trhu. Keď ale teraz knižka konečne vychádza, chcem aspoň týmto spôsobom autorovi poďakovať, že nám ju dal do daru.

Text, ktorý tu vychádza, sa ťažko zmestí do klasifikácie literárnych žánrov a bolo by naprostým nepochopením a nedorozumením pristupovať k nemu so zaužívanými literárno-estetickými kritériami. Rozprávač azda sám nemal v úmysle napísať tradičné literárne dielo. „Surovosť“ textu je aj jeho zvláštna vôňa. Je to autentická literatúra faktu a autenticnosť je to, čo si dnes ceníme najviac. Tak začína rozprávanie bez akýchkoľvek literárnych fínt, autor nevyužíva ani najbežnejšie literárne postupy, ako je gradácia, dramatizácia, emocionalizácia. V tomto „neregulovanom“ toku spomienok je ako najprirodzenejšia samozrejmosť vyrozprávané: exotické, naivné, triviálne, fantastické, absurdné, neuveriteľne premiešané tak, ako to prináša každý život. A pre mňa - „starého profesionála“ je zvláštne, ako takýto „neučesaný“ text nadobúda tú sugestívnosť, že si roky pamätám z neho celé odseky (ktoré, to vám nepoviem, aby som vás nepripravil o zázrak prekvapenia).

V našej krajine a v našom storočí je zlatokopectvo a putovanie miestami, kde zriedka vstúpi ľudská noha, nezvyklé. Pripomína to putovanie a rozprávanie Jacka Londona, či kapitána Cooka. Náš autor sa vzdal výsadného zamestnania v stavebných firmách a v zime jazdí nákladným autom tisícky kilometrov po Amerike, aby celé leto mohol robiť to, čo sa mu páči. Nemôžem tiež neupozorniť na vec zdanlivo najprostejšiu: Po viac ako tridsiatich rokoch života v USA autor hovorí a píše veľmi peknu slovenčinou.

Keď som mu volal na druhý koniec sveta, trochu sme si porozprávali o sebe navzájom. „Ved' aj vy celý život robíte len to, čo chcete,“ povedal. „A vaša práca je pre mňa také isté dobrodružstvo, akým sa vám javí môj život a moja práca.“ Viac-menej mal pravdu.

Laco Sedlák prežil a prežíva život „tvrdého chlapíka“, no neprestal byť očarovaným dieťaťom, kráčajúcim vo svete, kde najobyčajnejšie sa môže stať zázračným a zázračné najobyčajnejším.

Kto bude knihu čítať pozorne, môže sa sám zamyslieť nad tým, že takáto možnosť je daná nám všetkým, no chce to len jedno: Chuť žiť po svojom.

Egon Bondy

O americkom západe som čítal a spieval s gitarou pri táborových ohňoch. Bol to pre mňa svet vzdialený a nedosiahnuteľný, ale keď som sa sem dostal, mal som taký divný pocit, akoby som tu už bol. Pred odchodom na severozápad sa ma priatelia pýtali: „Máš tam zabezpečenú prácu, rodinu alebo priateľov?“ - „Nie, ale je tam krásne.“ Obávali sa, že sa neuchytím. Prišiel som do oblasti, kde bola momentálne najväčšia nezamestnanosť. Boeing, jeden z najväčších podnikov, prepúšťal ľudí v húfoch. Odchádzali hľadať prácu do iných štátov. Za Seattlom, na obrovskej reklamnej tabuli, bol nápis: Kto bude odchádzať posledný, nech zhasne svetlo. Ale ja som prichádzal. Nasmerovali ma sem nádherné fotografie, ktoré som si kúpil v Pensylvánii. V skutočnosti tu bolo ešte krajšie. Našiel som svoj raj.

Hory alpského rázu, nádherné pobrežie, tmavé dažďové lesy i slnečná polopúšť, to všetko sa dá dosiahnuť z Portlandu alebo Seattlu za dve hodiny autom. Prechod medzi jednotlivými pásmami je na niektorých miestach veľmi náhly. Nevieť pochopiť ľudí, ktorí tu žijú a stále nadávajú na počasie. Stačí sadnúť do auta a o chvíľu je človek v úplne inom kraji a klimatických podmienkach.

Raz v zime tu bolo zatmenie slnka. Zase som musel počúvať lamentácie, že nič nevidíme, lebo v období dažďov je obloha málokedy bez mračien. V deň zatmenia som so svojimi portlandskými priateľmi nasadol do auta a o hodinu a pol sme pred mestom Dalles vyšli do slnka. Napravo boli terasovité skaly, na ktorých sme videli horďy ľudí s ďalekohľadmi a aparátmi na statívoch. Bol to bizarný pohľad, lebo tým vyprahlým skalám bez vegetácie vyhýbajú sa všetky formy života a teraz sa to tam hmýri ľuďmi a dívajú sa hore, ako keby čakali niekoho z inej galaxie. Mali špeciálne tmavé sklá, neprepúšťajúce ultrafialové lúče. Naša vysoká technika (úlomky farebného skla) budila úžasný záujem. Obdivovali nielen ich tvary a farby, ale aj našu odvahu, lebo tvrdili, že určite oslepeme.

Koncom mája už bolo mimoriadne teplo, tak sme sa s Pištom rozhodli, že zoberieme kanoe a pôjdeme do hôr na Lost Lake. Obidvaja sme chceli vypadnúť z mesta, tak sme jeden druhého presvedčili, že sneh tam už nebude. Šesť kilometrov pred jazerom sa môj starý Chevrolet zastavil pred snehovým závejom na ceste. Samozrejme, že tu bola možnosť ísť

na nižšie položené jazero, ale to by bola pre nás ponížujúca porážka. Povedali sme si, že ten sneh je vlastne výhoda. Dali sme dole kanoe, hodili do neho batohy a boli sme presvedčení, že sa bude po snehu šmýkať tak ľahko, že jeden z nás v ňom bude môcť aj sedieť. Len tak z kamarátstva začali sme ťahať obidvaja a po dvadsiatich metroch sme vysilení zastali. Ale len na moment. Tam, kde cesta nebola strmá, dokázali sme urobiť bez zastávky aj pár sto metrov. O niekoľko hodín vyšiel mesiac, ale to mi už v premočených pohorkách začali mrznúť nohy. Na Pištov návrh som si natiahol na ponožky plastové vrecúška a na moje prekvapenie som o chvíľu pocítil, ako sa mi do nôh vracia teplo. Okolo polnoci cesta začala klesať a medzi stromami sa kde-tu zaleskla hladina jazera. Škoda len, že bola zamrznutá. Pri jazere sme našli malé miesto, kde nebol sneh a urobili sme si oheň. Keď v studenej noci zažiarí oheň, vždy ma zaleje vlna šťastia a bolesti i únava môjho dobitého tela mi vôbec neprekážajú. Pišta sa nezobul, ale dokázal sa vysušiť tak rýchlo, že špička jeho pohorky sa rozpadla.

Ráno bolo nádherné. Za malým výbežkom neďaleko tábora sme objavili v ľade trhlinu. Hneď sme bežali po kanoe, dali ho na vodu a nadšene pádlovali. Dopredu, dozadu, dopredu, dozadu, lebo trhlina bola taká úzka, že sa v nej nedalo otočiť. Napoludnie sme sa výborne najedli a poriadne zleniveli. Začali sme uvažovať o alternatívach ústupu. Najviac sa nám pozdávalo skryť kanoe v kríkoch a vrátiť sa po neho autom, keď sa sneh roztopí. Medzitým prišli dvaja chlapíci na dvoch motorových saniach. Z ich otázok som vycítil, že nie sú si celkom istí, či sme normálni. Asi im nešlo do hlavy, že tak ďaleko od cesty môže sa človek dostať aj bez nejakého motorového vozidla. Jeden stále poškuľoval na špičku bielej ponožky v Pištovej pohorke. Nakoniec došli k záveru, že robíme šport, ktorý je asi v cudzine úplne bežný. Svoje porozumenie vyjadrili tým, že sa ponúkli odviezť nás k autu. Kanoe sme priviazali za jedny sane a o pár minút sme boli späť.

Len čo sme sa vrátili do Portlandu, začalo nevlúdne, studené počasie. Keď sa o tri týždne konečne ukázalo slnko, nebolo sily, ktorá by ma udržala v meste. Večer som náhodou stretol Tima a ten mal vynikajúci nápad. Navrhol výlet do hôr na snežniciach. V mojich predstavách boli snežnice súčasťou tvrdých chlapov severu a veľkého dobrodružstva. Bol som nadšený, že si ich budem môcť vyskúšať.

Ráno som sa pripravený zastavil u Tima. Zatrúbil som a o chvíľu som ho zbadal, ako prichádza s obrovským bernardínom. Len tak pre formu mi oznámil, že psa berie so sebou. Ja som mu bez okolkov odpovedal, že psov do svojho voza zásadne neberiem. Pokrčil plecami a povedal: „Tak pôjdeme mojím autom.“ Bol to muzeálny typ, ale po čase naštartoval. Tim otvoril zadné dvere a pes si sadol na zadné sedadlo skoro ako človek. To hovädo bolo také veľké, že jeho hlava bola medzi našimi hlavami a my sme, samozrejme, sedeli na predných sedadlách. Každý jeho dych bol ako výbuch žumpy. Vonku bola zima, kúrenie v aute nefungovalo a smrad bol taký neznesiteľný, že som musel otvoriť okno. Celou cestou som sa krčil na sedadle blízko prístrojovej dosky, lebo po operadle neustále tiekli sliny z jeho papule.

Konečne sme zastali v bielej nádhere zaliatej slnkom. Vyletel som z auta ako zviera z kliečky. Sneh bol tvrdý a veľmi dobre sa po ňom bežalo. No zrazu som sa dostal do sypkého prašanu a spadol som. Keď som vstával, na moment som sa ocitol na štyroch. Bernardín to využil a skočil na mňa odzadu. Pevne ma chytil prednými labami okolo hrudníka a začal sa so mnou páriť. Pri každom pohybe mi vrážal ruky hlbšie a hlbšie do snehu, až som sa ho začal dotýkať tvárou. Reval som na Tima, aby zo mňa stiahol psa, ale on sa od smiechu bezvládne váľal v snehu. Ani neviem, ako som sa spod toho „úchylkára“ dostal. Keď som vyčítal Timovi, prečo mi nepomohol, povedal mi, že som sa mal obrátiť na chrbát a odkopnúť ho. Áno, ale keby sa mi prvá časť manévru podarila a druhá nie, tak by som skončil v misionárskej polohe so psom a to by ma určite poznačilo na celý život.

Ešte šťastie, že Pišta nemá psa, má rád hory a aj tie moje najšialenejšie nápady považuje za veľmi rozumné. Nadšene ide so mnou do podujatí, na ktoré by som nezverboval nikoho iného. Nest'ážuje sa ani v situáciách, kde iní by už panikárili. Ja to oceňujem a každý výplod jeho mozgu potvrdím ako uskutočniteľný. Od prvej sekundy, keď sa zrodí nový nápad, je to veľmi vzrušujúce, lebo ho väčšinou zrealizujeme.

Pišta navrhol, aby sme nechali prácu a išli na celé leto do Kalifornie ryžovať zlato. Moja odpoveď bola: „Geniálna myšlienka!“ Najprv život a práca... keď je na ňu čas. Pišta povedal, že má všetko preštudované. Pôjdeme do Sierry Nevady na riekú Južná Yuba. Oznámil mi, že potrebujeme malý sací bager a neoprénové obleky s vodotesným zipsom, do ktorých sa človek oblečie podľa toho, aká je voda studená a šaty pod nimi ostanú suché. Tieto obleky sme volali „suché“, obyčajný neoprén bol mokrý.

Spočítali sme, čo to všetko bude stáť a zistili sme, že nám neostáva dosť peňazí na stravu a benzín. „Žiadny problém,“ povedal Pišta, „budeme žiť zo zlata, ktoré vyťažíme.“ Nepozdávalo sa mi to, ale presvedčivo som odpovedal: „Vynikajúce!“

Náš bager mal trojcólovú saciu hadicu. Čiže bola to „trojka“. Úplná hračka. Všetko vážilo asi päťdesiat kilogramov, ale výrobca tvrdil, že denne vytiahne okolo päť ton štrku. Kúpili sme fúrik, ručný navijak a iné potrebné veci. Ledva sme to naložili do môjho Chevroletu a Pištovej Hondy.

Kalifornia nás privítala neznesiteľnou horúčavou. Kemp bol asi kilometer a pol od rieky, ale výškový rozdiel bol poriadny. Tam sme sa zložili a dva dni sme chodili s fúrikom po horskom chodníku hore-dole, pokiaľ sme všetko nepreniesli na riekú. Chodník bol strmý a kamenistý, takže fúrik museli obsluhovať dvaja. Jeden držal rúčky, druhý ho povrazom ťahal alebo brzdil. Z tej horúčavy a vysilujúcej práce som úplne osprostel. Po poslednej túre prvého dňa sme sa okúpali v rieke, najedli a čakali, pokiaľ slnko nezájde, aby sme sa nemuseli vracieť k vozú v tej páľave. Vtom som si spomenul, že som nechal peňaženku so všetkými svojimi peniazmi na kapote auta. To sme už boli asi štyri hodiny preč z kempu, kde bolo plno ľudí. Za súmraku sme sa vrátili a peňaženka bola tam, kde som ju nechal.

Táborenie na rieke bolo veľmi príjemné. Väčšinou sme boli vo vode alebo pod vodou, takže horúčava nám neprekážala. Najväčšie problémy z celého procesu som mal s potápaním. Masku som si pritiahol k hlave tak pevne, že mi skoro prestala cirkulovať krv do mozgu. No aj tak mi do nej tieklo. Vo vodotesných neoprénoch nám nikdy nebola zima, ale medzi telom a neoprénom bolo veľa vzduchu, takže veľmi nás nadnášali. Preto sme museli nosiť ťažké olovené pásy, ktoré nám lámali chrbty. Ináč systém bol

veľmi jednoduchý. Bager plával na pontónoch a potápač s hadicou sal zlatonosný štrk do žlabu na povrchu. Štrk s vodou prešiel cez žlab a väčšina zlata zostala za prepážkami. Pred večerom sme koncentrát zo žlabu vybrali a niekoľko tisícročnou metódou zlato oddelili od štrku. Jediný rozdiel bol v tom, že naše misky boli z plastiku, nie z dreva alebo kovu. Hneď zo začiatku sme denne vytiahli zlato asi za pätnásť dolárov. Boli sme tým nadšení, lebo to pokrylo našu réžiu. Jef, pracujúci neďaleko nás, nám však povedal, že to je málo a že on vryžuje trikrát viac. Poradil nám, aby sme odišli zo stredu rieky a začali uberať zo štrkovej pláže, ako to robí on. Bola to dobrá rada.

Naša produkcia sa za pár dní zdvojnásobila. Pre nás bolo výhodou, že dookola pracovalo niekoľko skúsených zlatokopov, lebo zlatokop najradšej rozpráva o zlata, a tak sme za krátky čas o ňom vedeli skoro všetko, čo vedeli oni. Veľmi rád som sa s nimi stretával večer pri ohni. Takú pestrofarebnú paletu charakterov človek často nevidí. Howard mi povedal, že väčšinu svojho dospelého života strávil za krádeže v base. Hneď som ho vymenoval za hlavného strážcu nášho tábora. Mimochodom, nikdy nič nezmizlo. Veľmi rád chodil na kontroly, lebo pod stolom bola stále fľaša Bacardi rumu.

3 cm nugget.South Yuba River

Šesťcôlový bager na Južnej Yube

Zlato nájdené na mieste vyobrazenom na predchádzajúcej fotografii

Najzáhadnejší muž bol Rory, ten o sebe nikdy nič nepovedal. Jeden deň zmizol a vrátil sa až o týždeň. Medzitým sa objavila na rieke silne stavaná, energická blondína. Zamierila rovno k nám a vybrechla: „Kde je Rory?“ Tak sme sa jej zľakli, že sme dostali strach ešte aj za Roryho. Nakoniec sme ani neklamali, keď sme povedali, že nevieme. Jej výraz tváre jasne hovoril: „Mňa nedobehnete, vy svine klamárske!“ Otočila sa a neuveriteľne rýchlo napredovala cez kamene a kríky hore riekou. Potom skontrolovala dolnú časť a bez slova zmizla.

Najviac som sa spriatelil s Billom, o ktorom som si najprv myslel, že je šialenec a neskôr zasa, že je profesor. Nebol ani to, ani to. Prvýkrát som ho videl, keď prebehol cez náš tábor. Mal na sebe len baganče a pištoľ. Díval sa uprene dopredu a hundral si pre seba: „Skurvené kačice! Skurvené kačice!“ O chvíľu sme počuli dva výstrely. Hneď po nich znova prebehol táborom, preklínajúc úbohé vodné vtáky. O niekoľko dní neskôr som bol svedkom toho, ako dojednáva s Howardom nejakú akciu. Howard sa absolútne nedokázal držať témy. Bill ho neustále upozorňoval a so svätou trpezlivosťou vracal k predmetu rozhovoru. Rozprával tak jasne a metodicky, že som usúdil - chlapík musí byť prinajmenšom univerzitným profesorom. Na rieke bol stále ozbrojený a svojmu bývalému partnerovi povedal, že ak prekročí rieku do jeho tábora, tak ho bez vyzvania odstrelí. Bruce mu zrejme veril, lebo som videl, ako sa rozprávajú cez riek. Bill mi povedal, že Bruce si prišiel po svojej veci. Keď to mal všetko pohromade, zistil, že to nemôže odnieť. Uprosil Billa, aby mu požičal gumový čln s tým, že ho nechá pod mostom. Bill nerád súhlasil, ale aspoň ho mal z krku. O pár dní na ceste pre benzín a proviant sa zastavil pri moste. Čln tam bol, ale dorezaný nožom na márne kusy. Keď som to počul, porozprával som mu Ezopovu bájku o žabe a škorpiónovi. Nakupovať sme chodili do Nevada City a Grass Valley, dvoch historických mestečiek nalepených na seba. Len ľad a maličkosti, ktoré sme zabudli, sme kupovali v Country Store. Tento obchodík s rozličným tovarom bol už zasunutý hlboko v horách. Zároveň slúžil ako centrum spoločenského diania pre ľudí roztrúsených v horách a sezónnych zlatokopov. Podávalo sa tam tiež jedlo a za dolár sa dalo osprchovať. Keď chcel človek niekoho stretnúť, niečo zohnať alebo vybaviť, stačilo ísť v sobotu večer do Country Store. Pri mojom prvom zastavení som mal dojem, že sa tam práve natáča film. Bradatí zlatokopi sedeli na zemi opretí o stenu a s nepľnoletými dievčatami popíjali pivo.

Pár ľudí ležalo na tanečnom parkete pod veľkým orechom. Kde-tu stáli skupinky otrhaných chlapov (hillbilies - chudobní ľudia, žijúci zastrčení v horách), deti sa prehánali po prašnom parkovisku, pár ľudí sa zabávalo hrou s podkovami neďaleko volejbalovej siete. Odkiaľsi bolo počuť zvuk gitary a ústnej harmoniky. Nereálnosť tohto živého obrazu umocňovalo to, že bol namaľovaný iba jednou farbou, a to sivou. Všadeprítomný prach zobral farbu kvetom i stromom. Prenikol do šiat a vlasov mužov i žien. Len zvuk gitary a harmoniky zostal čistý.

Zaparkoval som medzi neuveriteľnými vrakmi. Tí chlapi, čo ich riadili a udržiavali v chode, museli byť kúzelníci. V obchode som kúpil baterky, pri voze pomaly vypil malinovku a pobral sa do tábora. Hneď vedľa nás bol rozložený John. Opýtal som sa ho, či je to všetko normálne, čo som tam hore videl. Povedal, že áno, okrem tých dievčat. Tie vraj ušli z polepšovne v San Franciscu a tu sa skrývajú medzi zlatokopmi, ktorí ich volajú „naše táborové dievčatá“.

Howardov tábor sa rozrástol. Pribudol jeho pätnásťročný syn a mladá stopárka, ktorú prehovoril, aby s ním prišla do tábora. Zo začiatku bola pohoda, ale po čase bolo počuť jeho výbuchy zúrivosti ďaleko do doliny. Možno v tom mala prsty tá stopárka, lebo raz som si všimol, ako Howard pracuje v plytkej vode a jeho partner so stopárkou ho pozorujú z pár metrov. Howard pravidelne ponáral hlavu a dvíhal ju z vody v smere stojacej dvojice. Keď Howard ponoril hlavu, stopárka začala hladiť chlpatý chrbát jeho partnera. Tesne predtým, ako ju zdvihol, stopárka dala ruku dole. Nevie, či Howarda telepaticky kontrolovala, lebo nikdy nezdvihol hlavu, pokiaľ mala ruku na jeho partnerovi. Večer išli všetci traja na pivo a keď sa vrátili, Howard musel mať zlú náladu, lebo začal kopať do svojho syna, ktorý spal na zemi, zato, že sa nezobudil, keď prišli, čím zlyhal ako strážca tábora. Pritom neustále reval: „Ja z teba urobím chlapa!“ Asi o dva týždne stopárka odišla z tábora a o pár dní neskôr som tam už nevidel ani Howarda so synom. Myslel som, že ho išiel odviezť domov, ale o niekoľko dní sa objavili. Jeho rozžiarený syn rozprával pri ohni starým zlatokopom o tom, ako to bolo v Nevade v bordeli. Howard upozornil madam, že chlapec má len 15 rokov a povedal jej, aby sa mu dostalo špeciálnych služieb, aké dostávajú len panici. Howardov výchovný proces, ktorým pretváral chlapcov na „správnych“ mužov, bol pre mňa nepochopiteľný, ale nakoniec sám Howard bol nepochopiteľný muž. Ten zlodej a surovec mi raz povedal: „Keď som na slobode, tak sa živím tým, že vyrábam pre ľudí umelé končatiny. Podarilo sa mi urobiť na nich veľa vylepšení.“ - „Dostal si za to nejaké peniaze?“ - „Nie, ale to nič. Pre mňa je najväčšia odmena, keď za mnou príde človek a povie: Nemohol som chodiť a teraz môžem.“

Náš bager bol na rieke najmenší, okrem Johnovho, ale po dvoch mesiacoch sme mali s Pištom najhlbšiu dieru na rieke. Začali sme vo vode po kolená a išli dole štyri metre, až pokiaľ sme nenarazili na skalnatý spodok rieky. Bola to zvetraná bridlica, v ktorej sa zachytilo trochu zlata. Zväčšovať dieru sa nám nechcelo. Za celý čas sme nenašli ani jeden nuget a obidvaja sme veľmi chceli mať nejaký kúsok, ktorý sa dá zobrať medzi prsty, dá sa s ním hrať a obdivovať ho. Z toho to dôvodu sme preniesli bager asi pol kilometra hore riekou. Voda tam bola prudká, dobré trhliny v skale a málo štrku. Hneď sme začali nachádzať väčšie kúsky, ale nemohli sme sa podeliť s našou radosťou so zlatokopmi dole na rieke, lebo sme nechceli, aby sa tam

nahrnuli. Niekedy bolo zlato sfarbené dočervena alebo načierno inými minerálmi. Od iných zlatokopov sme sa naučili, že je dobré dať ho do fľaštičky s amoniakom a strčiť do vrecka. Pri chôdzi sa zlato samo čistí. Raz sme sa vracali v noci z Country Store. John bol opitý ako cársky dôstojník, ale zrejme to neovplyvnilo jeho sluch, lebo sa na nás šibalsky pozrel a povedal: „Á, počujem niečo štrkať.“

Pätnásteho septembra som mal nastúpiť do práce a ostávali mi už len dva dni na rieke. V predposledný deň sme našli náš najväčší nuget sezóny (vyše 12-milimetrový). Vedel som, že šanca nájsť ešte väčší je malá, lebo mi zostal už len jeden deň. Povedal som Pištovi, že ak nájdeme väčší, nepôjdem do práce a ostanem s ním na rieke až do októbra. Na druhý deň sme našli nuget, ktorý bol nielen väčší, ale aj zaujímavý. Pripomínal mi africký kontinent. Dodnes ho mám, lebo ten nuget mi zmenil život. Už som sa nikdy nevrátil do úradu. Začal som prevážať zeleninu z Los Angeles do Bostonu. V zime som žil v nákladiaku a v lete v stane na rieke. Šesť rokov som nemal žiadne bydlisko. Na otázku, kde bývam, som odpovedal: „V lete na rieke, v zime medzi Pacifikom a Atlantikom, stále o tisíc kilometrov ďalej ako predošlý deň.“

Začiatkom októbra sa zhoršilo počasie, tak sme sa rozhodli, že bolo to pekné, ale bolo toho dosť. Bager sa nám nechcelo rozoberať, tak sme ho drali cez skaly a pereje dole do tábora. Medzičasom začal padať ľadovec a asi o hodinu bolo všetko biele. Keď sme sa poobzerali po tábore, tak nás chytala hrôza, koľko vecí musíme vyniesť hore k autu. John sa objavil v správnom čase. Navrhol Pištovi, že kúpi od neho bager. Hoci nemal dosť peňazí, Pišta mu ho predal. Dohoda bola, že zvyšok mu dá na druhý rok. Aj keď sme mali bager z krku, ostalo nám toho dosť na nosenie. Ťažké veci, ako olovené pásy, navijak s lanami a iné železá som naložil do kajaku a nejako som sa predral dole k mostu. Ľahšie a objemné veci sme vytiahli hore fúrikom. Pred poslednou túrou hore chcel som dať zbohom Fredymu, ale nebol doma. Fredy bol starý štrkáč, žijúci na skale za mojím stanom. Naše prvé stretnutie nebolo najpríjemnejšie, lebo som ho zbadal vo výške svojich očí, asi meter odo mňa. Nebola to láska na prvý pohľad, ale zvykli sme si na seba.

Cesta na South Yuba River

Náš prvý pokus v ťažbe zlata dopadol nad naše očakávanie. Vytiahli sme 9 trójskych uncí, čo bolo asi 2 700 dolárov. Obidvaja sme si niesli domov niečo vyše dvoch uncí. Dokázali sme nielen žiť z toho, čo sme vyťažili, ale odniesli sme si z hôr viac peňazí, ako sme tam priniesli. Mimochodom, na každú vytiahnutú uncu sme vypili dva litre Baccardi rumu.

Po príchode do Portlandu Pišta začal hľadať prácu a ja som si išiel vybaviť podporu v nezamestnanosti, lebo tým, že som prišiel neskoro, prácu som stratil. Ani mi to príliš neprekážalo. Stavebníctvo ma prestalo baviť, vedel som, že ako technikovi v tomto odbore sa mi nepodarí zariadiť sa tak, aby som v zime pracoval a v lete žil. Prežíval som po domoch svojich priateľov, a tak som sa dostal k Zubovi. Zub mi navrhol, aby som s ním išiel kajakovať na Cortézovo more pozdĺž pobrežia Baja California v Mexiku. To výborne zapadlo do mojich plánov, lebo tam sme mali byť v marci a apríli, na koniec mája som už mal naplánované ryžovanie zlata s Pištom. Zub mi požičal výborný objemný kajak navrhnutý na expedície po mori a jazerách. V deň odchodu sme všetko napchali do jeho volkswagena a kajaky dali na strechu. Hoci bol marec, už v Los Angeles nás ohromila horúčava, a to sme mali urobiť ďalších 600 kilometrov na juh. Zub miloval vysoké teploty, ja som z nich odpadával. Hneď po prechode hraníc bolo vidieť priepastný ekonomický rozdiel medzi Mexikom, a USA. Ani sa nedivím, že podľa odhadu žije v Spojených štátoch niekoľko miliónov ilegálnych Mexičanov. Viditeľný vplyv USA sa stráca sto kilometrov od hraníc v Ensenade, kde končí diaľnica. Odtiaľ sa striedajú dobré a zlé úseky cesty až na koniec polostrova, po Cabo San Lucas. Najnebezpečnejšie sú dobré cesty s ojedinelými dierami, lebo autá idú rýchlo a keď šofér zbadá dieru, už je neskoro. Jeden úsek bol taký zlý, že nákladiaky išli vedľa cesty. Vírili obrovské mračná prachu, lebo krajina je vyprahnutá. Jednu noc sme spali v Catavine. Pre nás je to najkrajšia púšť na svete. Obrovské zaoblené balvany bizarných tvarov medzi kaktusmi vysokými ako stromy. Niektoré zákutia s perfektné rovným pieskom pripomínali japonské záhrady. Keď oranžové svetlo zapadajúceho slnka osvietilo túto exotickú krajinu, mal som dojem, že som v chráme s farebnými oknami a v posvätnéj úcte pred tou veľkolepou krásou som znehybnel, až pokiaľ slnko nezatiahlo oponu.

V Rancho El Cohote je kajakárska škola nejakej americkej univerzity. Zub sa tam vždy zastavuje, keď ide na Bajú. Stará španielska budova je postavená priamo na pláži a celá časť hlavnej miestnosti je otvorená k moru. Pred budovou je murovaná veranda bez strechy s výhľadom na ostrov v zálive. Šéfom bol mladý muž biblického výzoru. Večerali sme spoločne pri dlhom stole na hlinenej podlahe. Šťastie, že som sa neopil, lebo by som tvrdil, že som bol prítomný na Poslednej večeri.

V dedinke Ligui sa pobrežná cesta stáča hlboko do vnútrozemia, lebo vysoké, drsné a skalnaté hory vystupujú priamo z pobrežia. Dá sa povedať, že kde končia cesty, začína raj. A tak by sa dalo nazvať aj pobrežie južne od Ligui. Ale nie v Ligui, kde sme došli vozom. Tam sme všetko vyhádzali z auta a začali nakladať kajaky. Po piesku sme nemohli chodiť bosí, lebo v ňom bolo plno skla a iného svinstva. Neďaleko nás mládež pustila naplno rádio a počúvala ho až do polnoci. Ráno odišiel Zub autom do dediny a nechal ho u mexického rybára. Pred nami vyčnieval do mora strmý skalnatý výbežok. Hneď za ním začínali čisté vyludnené pláže a v pozadí sa črtali hory. Najkrajšie miesta sú obyčajne tam, kde sa stretávajú dva prírodné elementy. Tu boli tri. Z kajaka bol stále pohľad na teplú modrú vodu, pláže a hradbu hôr, ktorá to všetko chránila. Zub pádloval väčšinou ďaleko predomnou. Ničím nerušený som sa niekedy v myšlienkach dostal ďaleko od miesta, kde som sa práve nachádzal. Odrazu ma nepríjemný šok vrátil do reality. Pred kajakom sa voda začala z ničoho nič čeriť a plieskať. Za sekundu mi prešlo hlavou milión dôvodov, len ten pravý nie. Trvalo to veľmi krátko, ale v poslednom momente som si všimol, že sú to rybky, ktoré unikali pred kajakom na povrchu vody závratnou rýchlosťou. Zdalo sa, že mali vo vode len zadnú plutvu a zvyšok tela bol nad vodou. Zistil som, že Cortézove more je plné života. Rád som sa díval na pelikánov, ako sa bezhlavo vrhajú do plytkej vody plnej kameňov. Vyzeralo to ako hromadná samovražda, ale vždy sa všetky vynorili. Lenže aj pelikán sa zmýli. Zub mal fotografiu troch pelikánov na pláži a jeden z nich mal poriadnu hrču na hlave. Občas raja, ktorá vyzerá ako lietadlo budúceho storočia, urobila salto nad vodou, bohužiaľ, zbadal som ju, až keď pľasla na vodu. Mal som poruke filmovacu kameru v špeciálnom vodotesnom puzdre, no zistil som, že veslovať a zároveň natáčať je nemožné.

Púšť Cataviña

Ďaleko vpredu som zbadal na pláži Zubov kajak. To znamená, že sa ide jesť, kecať, sedieť pri ohni a hrať na gitare. V plytkej vode som čakal na väčšiu vlnu a na nej som vyrazil proti pláži. Len čo špička narazila na piesok, vyskočil som z kajaku a rýchlo ho vytiahol, aby do neho nenarazila ďalšia vlna. So skladacím celtovým kajakom sa to robiť nedá. Zub už mal hrnce von, tak som išiel urobiť oheň. Ako palivo slúžil vyschnutý kaktus, ale keď sme potrebovali poriadnu pahrebu, tak som išiel hľadať kúsky naplaveného dreva. Aby som nemusel umývať svoj tanier, jedol som so Zubom z kotlíka. Po niekoľkých dňoch som už nevládal veslovať. Zub totiž dokázal jesť príšerne horúce jedlo, ja som do toho len tak d'obkal a ofukoval a on medzitým všetko zožral. Dnes som si zobral tanier a hneď som si do neho naládoval polovicu kotlíka. Zub po večeri pokrútil hlavou a povedal: „Dnes som toho uvaril akosi málo!“

Ako náhle padla tma, začali sa k ohňu ťahať nejaké malé tvory. Každý mal inú ulitu, ale bol to ten istý živočích. „Pustovnícky krab,“ poznamenal Zub. Keď rastú, odhodia tesnú ulitu a nájdu si na pláži pohodlnejšiu. Na moju kameru už bola tma, tak som ich nahádzal do fľaše od uhoriek a ráno nafilmoval. Podmienky na táborenie boli ideálne, takže sme spali na pláži bez stanu. Vánok od mora príjemne chladil a odháňal od nás komárov z púšte. Vstávať skoro ráno je proti všetkému, v čo verím a uznávam. V portlandských novinách nejaký chlapík raz napísal: Keby Boh chcel, aby som videl východ slnka, tak by vychádzalo neskoršie. Ale vedel som, že je to potrebné, lebo popoludní sa začal dvíhať vietor a s ním aj more. Raz nás chytil vietor vedľa skalnatého pobrežia, tak sme museli veslovať asi dva kilometre, pokiaľ sme našli vhodný tábor. Tie dva kilometre mi však dali zabráť viacej ako celodenná túra.

Veslovali sme aj niekoľko dní, pokiaľ sme došli k nejakej rybárskej chatrči. Vedieť, kde sa nachádzajú, je nesmierne dôležité, lebo je to jediný zdroj pitnej vody. Zdá sa, že za posledných pár storočí sa tam život nezmenil. Jediný rozdiel je ten, že majú motorové člny. Zub sa pomerne ľahko dohovoriť po španielsky. Budilo to dobrý dojem a rybári boli k nám veľmi priateľskí. Raz sme došli na veľmi zvláštne miesto. Vysoké čierne bralá ako hradné múry vyčnievali z vody a na jednom bolo bielou farbou napísané: Nopolo. Medzi skalami bola trhlina, akýsi kaňon, zvažujúci sa z púšte k moru, zakončený

malou plážou. Blízko vody bolo obydlie so strechou z palmových listov a na móle stálo červenovlasé dievča. Neodpovedalo na pozdrav. Zub skúšal španielsky i anglicky, ale dievča len stálo a pozeralo sa na nás chladnými očami. Z chalupy vyšiel muž stredného veku a to isté. Na otázku, či by nám dal trocha vody, nebadane naznačil hlavou: Sledujte ma! Za chatrčou bola nádoba s riasami na stenách a v nej od slnka ohriata voda. Zub naplnil plastické fľaše, poďakoval sa, ale muž nezareagoval. Jediný zlom v jeho pasivite nastal, až keď sme odchádzali. Na naše zbohom neodpovedal, ale keď videl, že sa namáham s veslom, aby som dostal kajak z piesku, rýchlo sa zohol a postrčil ma na vodu. Po tejto epizóde sme dlho veslovali vedľa seba a rozoberali domnienky, prečo sa títo ľudia nechceli s nami rozprávať. Nič sme nevyriešili, ale nemôžem zabudnúť, že boli ako tie skaly, medzi ktorými žili.

Na dlhej pieskovej pláži sme mali obedňajšiu prestávku. Nevšimli sme si, že pred nami tam dorazili dvaja kajakári, až keď sme ich videli prichádzať. Sympatický mladý muž so svojím dievčaťom sa predstavili a o chvíľu sme debatovali ako starí známi. Zatiaľ som ešte nepočul o lepšej práci, ako mal tento muž. Jeho povinnosťou bolo cestovať po svete, hľadať krásne miesta a oznámiť firme, na aké športy sa jednotlivé miesta hodia. K najbližšej ceste bolo ešte 50 kilometrov a jemu sa už nechcelo pádlovať, tak stopoval plachetnice. Zatiaľ bezúspešne, lebo plávali ďaleko od pobrežia.

Za celý výlet sme len raz narazili na miesto, kde tiekol z hôr malý potôčik s čistou studenou vodou až k moru. Stálo tam pár opustených budov a zanedbaný sad. Vtom sme zbadali, že sa k nám približuje trhanými pohybmi príšerne dokrútený muž. Pýtali sme sa ho, či nemá predať nejakú stravu. Povedal, že má malinovky, aby sme ho nasledovali. Ťahal nás cez ostnaté kríky, občas sme museli ísť po štyroch, až konečne sme došli do akéhosi tmavého chlieva, kde bola posteľ. Trochu šmátral, potom vytiahol pár plechoviek. Zub mu štedro zaplatil, ale muž vyzeral sklamaný. Pridal som mu ešte zo svojich peňazí, ale ani to mu nezlepšilo náladu.

Zub mal dobré mapy a vravel, že hore v doline sú zrúcaniny Jezuitskej misie. Zobrali sme trocha jedla a vyrazili. Zub kráčal svižne, ale ja som už mal z toho slnka mozog natvrdo. Vyššie v doline už boli nejaké stromy a tieň, ale zrúcaniny sme nájsť nemohli. Zub sa nevzdával a ňuchal dookola ako